

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001209

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-04-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шовкова-Альохіна Анна Олександрівна

2. Anna O. Shovkova-Alokhina

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2588-9224

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 015

Назва наукової спеціальності: Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Професійна освіта

Дата захисту: 27-05-2025

Спеціальність за освітою: Середня освіта (Трудове навчання та технології)

Місце роботи здобувача: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 8424

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14, 14.35, 14.35.09

Тема дисертації:

1. Розвиток інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти у процесі фахової підготовки
2. Development of innovative culture of future teachers of vocational education institutions in the process of professional training

Реферат:

1. Дисертація А. Шовкової-Альоїнової присвячена проблемі розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти у процесі фахової підготовки. У роботі виведено унікальний концептуальний підхід до підготовки майбутніх викладачів закладів професійної освіти через застосування моделі розвитку інноваційної культури. Обґрунтовано та подано авторське визначення поняття «інноваційної культури викладача закладу професійної освіти, як духовна сутність педагогічної діяльності, ціннісного ставлення, креативного мислення, мотивуючої регуляції та цілісного професійного розвитку особистості, спрямована на організацію якісно нового освітнього процесу» та узгоджено її місце в структурі загальної культури викладача. Побіжно досліджено семантику понять «професійна культура викладача»,

«педагогічна культура», «дослідницька культура», «проектна культура», «методична культура», «комунікативна культура», «естетична культура», «організаційна культура». Виділено та схарактеризовано пізнавально-перетворювальну, регулятивну, ціннісно-нормативну, комунікативну, соціалізаторську та інтеграційну функції інноваційної культури викладачів закладів професійної освіти. Практичне значення дослідження полягає у розробці двох методичних підходів щодо розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти в процесі фахової підготовки в закладах вищої педагогічної освіти. Першим напрямом визначено розробку та впровадження спеціальної навчальної дисципліни для старшокурсників, що передуватиме виробничій педагогічній практиці майбутніх викладачів в закладах професійної освіти. Другим напрямом визначено розробку та впровадження методичної моделі розвитку інноваційної культури, яка охоплює весь комплекс професійно-орієнтованих освітніх компонентів за освітньою програмою підготовки без особливих змін їх змістового наповнення, але з акцентом на використання в навчальному процесі інноваційних методик, технологій, тренерів, майстер-класів, коворкінгів тощо. Моделювання процесу розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти спиралося на виділенні та дотриманні низки умов, які утворюють сприятливе середовище для розвитку інноваційного мислення та діяльності, зокрема: організація середовища зі сприятливою творчою, креативною атмосферою вільною від обмежень, правил, умовностей, упереджень; моніторинг світового досвіду інноватики; розуміння змінності та динаміки сучасного світу у процесі створення новацій, відкритість новим ідеям; формування в учасників інноваційної діяльності усвідомленого ставлення до можливих результатів; здатність швидко та якісно оцінювати ефективність інноваційної діяльності; оптимізація науково-методичного навантаження учасників освітнього процесу; впровадження інтеграційного підходу викладання предметів професійно-практичної підготовки, а також визначено комплекс дидактичних принципів організації освітнього процесу (неперервність; цілісність; особистісна орієнтація; усвідомленість професійно-особистісного розвитку; рефлексія; творче самовираження; співпраця та співтворчість; позитивне оцінювання), дотримання яких сприяє розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів. Виведено структуру інноваційної культури викладача через компоненти та їх складники: аксіологічний компонент (ціннісна, когнітивна та діяльнісна складові); інноваційно-технологічний компонент (онструктивно-прогностична, оцінювально-інформаційна та корекційно-регулююча складові); кооперативно-діяльнісний компонент (командна, комунікативна та організаційна складові); дизайн-ергономічний компонент (естетична, ергономічна та здоров'язберігаюча складові); особистісно-творчий компонент (особистісна, творча, аналітико-рефлексивна складові). Розроблено та експериментально перевірено модель розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти, яка складається з ціннісно-методологічного блоку (мета, завдання, підходи, принципи, функції, дидактичні умови); когнітивно-технологічного блоку (структура інноваційної культури та технології її розвитку, які погруповані за сегментами: когнітивно-інформаційних, комунікативно-колабораційних та рефлексивно-аналітичних технологій; форми, методи і засоби взаємодії); оцінно-результативний блок (показники, рівні та результат). Розроблено та впроваджено дисципліну вільного вибору студентів «Інноваційна культура у професійній діяльності».

2. The Dissertation of A. Shovkova-Alokhina is devoted to the problem of Development of innovative culture of future teachers of vocational education institutions in the process of professional training. The paper shows a unique conceptual approach to the training of future teachers of vocational education institutions through the application of the model of development of innovative culture. The author's definition of the concept of "innovative culture of a teacher of a vocational education institution as the spiritual essence of pedagogical activity, value attitude, creative thinking, motivating regulation and holistic professional development of the individual, aimed at organizing a qualitatively new educational process," has been substantiated and presented, and its place in the structure of the general culture of the teacher has been coordinated. The semantics of the concepts of "professional culture of a teacher", "pedagogical culture", "research culture", "project culture", "methodological culture", "communicative culture", "aesthetic culture", "organizational culture" are briefly investigated. The cognitive-transformative, regulatory, value-normative, communicative, socializing and integration functions of the

innovative culture of teachers of vocational education institutions were identified and characterized. The practical significance of the study is the development of model of innovative culture of future teachers of vocational education institutions in the process of professional training in institutions of higher pedagogical education. Modeling the process of developing an innovative culture of future teachers of vocational education institutions was based on the identification and observance of a number of conditions that create a favorable environment for the development of innovative thinking and activity, in particular: organizing an environment with a favorable creative atmosphere free from restrictions, rules, conventions, and prejudices; monitoring world experience in innovation; understanding the variability and dynamics of the modern world in the process of creating innovations, openness to new ideas; forming in participants of innovative activity a conscious attitude to possible results; the ability to quickly and qualitatively assess the effectiveness of innovative activity; optimizing the scientific and methodological load of participants in the educational process; implementation of an integrative approach to teaching subjects of professional and practical training, as well as a set of didactic principles for organizing the educational process (continuity; integrity; personal orientation; awareness of professional and personal development; reflection; creative self-expression; cooperation and co-creation; positive assessment) have been defined, adherence to which contributes to the development of an innovative culture of future teachers. The structure of the innovative culture of the teacher through the components and their components is derived: the axiological component (the value, cognitive and activity components); the innovative and technological component (the constructive-prognostic, evaluative-informational and correctional-regulatory components); the cooperative-activity component (the command, communicative and organizational components); the design-ergonomic component (the aesthetic, ergonomic and health-preserving components); the personal-creative component (the personal, creative, analytical and reflective components). A model for the development of the innovative culture of future teachers of vocational education institutions has been developed and experimentally tested, which consists of a value-methodological block (goal, objectives, approaches, principles, functions, didactic conditions); a cognitive-technological block (the structure of innovative culture and technologies for its development, which are grouped by segments: cognitive-informational, communicative-collaborative and reflective-analytical technologies; forms, methods and means of interaction); an evaluation-result block (indicators, levels and results). A discipline of free choice for students "Innovative culture in professional activity" have been developed and implemented.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Шовкова А. О. Технологія розвитку інноваційної культури викладача. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. № 1 (51). 2023. С. 201-207.
- Шовкова А., Нагайчук О., Яжук Д. Оцінка ефективності реформ у професійній освіті України: аналіз досягнень і викликів. Перспективи та інновації науки, (15 (33)). 2023. С. 565-579
- Нагорна Н. О., Шовкова-Альохіна А. О. Особливості розвитку інноваційної культури засобами художньо-дизайнерської діяльності. Наукові записки Малої академії наук України. Вип. 1 (29). 2024. С. 67-75.
- Борисова Т. М., Шовкова-Альохіна А. О. Значення дизайн-ергономічного навчального середовища при формуванні інноваційної культури викладача. Наукові записки. Серія: Проблеми природничо-математичної, технологічної та професійної освіти Вип. 2(4), 2024, С.18-24.

- Борисова Т. М., Орлова Н. С., Шовкова-Альохіна А. О. Впровадження креативних технологій розробки арт-об'єктів та виставкових проєктів у навчальний процес. Педагогічна Академія: наукові записки, (14). 2025. URL : <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/655/550>
- Шовкова-Альохіна А. О. Модель розвитку інноваційної культури майбутніх викладачів закладів професійної освіти в процесі професійної підготовки. Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка») Вип. № 2(43). 2025. С. 961-970.

Наукова (науково-технічна) продукція: методичні документи

Соціально-економічна спрямованість: професійний та особистісний розвиток майбутніх викладачів закладів професійної освіти

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0117U003229

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Борисова Тетяна Миколаївна
2. Tetiana M. Borysova

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 000-0002-6013-4364

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савченко Лариса Олексіївна
2. Larysa O. Savchenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4246-3228

Додаткова інформація:**Повне найменування юридичної особи:** Криворізький державний педагогічний університет**Код за ЄДРПОУ:** 40787802**Місцезнаходження:** проспект Гагаріна, буд. 54, Кривий Ріг, Криворізький р-н., 50086, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Кравець Світлана Григорівна

2. Svitlana H. Kravets

Кваліфікація: к. пед. н., старший науковий співробітник, 13.00.04**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-8878-6241**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України**Код за ЄДРПОУ:** 34288275**Місцезнаходження:** провулок Віто-Литовський, буд. 98-а, Київ, 03045, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Національна академія педагогічних наук України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Срібна Юлія Анатоліївна

2. Yuliia A. Sribna

Кваліфікація: к. пед. н., доц., 13.00.02**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-3846-3871**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка**Код за ЄДРПОУ:** 31035253**Місцезнаходження:** вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:**

